

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника »

Кафедра педагогічної та вікової психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____

“ ____ ” _____ 2017 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ПСИХОТЕРАПІЇ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки _____ 053 "Психологія"
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____ 053 "Психологія"
(шифр і назва спеціальності)

інститут, факультет _____ філософський
(назва інституту, факультету)

Івано-Франківськ – 2017 рік

Робоча програма із

«Основи психотерапії»

для студентів за напрямом підготовки напрямком підготовки

6.030102 "Психологія" „___” _____, 2017 р. – 31 с.

Розробник:

Сидорик Юрій Романович – к.психол.н., доцент кафедри педагогічної та вікової психології.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології філософського факультету

Протокол від “___” _____ 2017 р. № ___

Завідувач кафедри – доктор психологічних наук, професор Карпенко З.С.

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

“___” _____ 2017 р.

Схвалено _____

Протокол від “___” _____ 2017 р. № ___

“___” _____ 2017 р.

Голова _____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

© _____, 2017 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		стаціонарна форма навчання
Кількість кредитів 4,5	Галузь знань: <u>05 «Соціально-політичні науки»</u>	Нормативна
	Напрямок підготовки: <u>053 "Психологія"</u>	
Модулів 2	Спеціальність (професійне спрямування): <u>053 "Психологія"</u>	Рік підготовки:
Змістових модулів 2		III–IV -й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: список завдань додається (п. 9).		Семестр
Загальна кількість годин – 135		6–7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 8	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції
		20 год.
		Практичні, семінарські
		26 год.
		Лабораторні
		0 год.
		Самостійна робота
		89 год.
		Індивідуальні завдання: ___ год.
		Вид контролю: іспит

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання – 0,52 або (34%:66%)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни

Курс "Основи психотерапії" покликаний сформувати у студентів професійні знання і уміння у галузі надання психологічної допомоги, сприяти більш повному і глибокому розумінню основних вимог щодо процесу проведення психотерапії, психологічних понять і категорій, їх взаємозв'язку та взаєморозвитку, збагатити науковий світогляд студентів та їх психологічну культуру.

Психотерапія – історично та культурно зумовлений термін, який на даний час позначає особливий вид міжособистісної взаємодії, при якому пацієнтам надається професійна допомога психологічними засобами при вирішенні виникаючих у них проблем і труднощів психологічного характеру.

Завдання вивчення дисципліни.

- 1) сформувати в студентів уявлення про сутність та основну проблематику психотерапії як окремого виду психологічної практики, а також про її місце і роль в сучасній психологічній практиці;
- 2) навчити студентів базовим технікам та стратегіям попередження можливого психологічного неблагополуччя та надання психологічної допомоги у кризових ситуаціях, ситуаціях життєвого вибору та ін.;
- 3) ознайомити студентів зі специфікою організації та проведення психотерапії у різних видах сетінгу: індивідуальній, сімейній та груповій формах; дитячої психотерапії;
- 4) сформувати уявлення про базові навички здійснення кризової інтервенції, супервізії.

Завдання розкриваються через знання і вміння отримані студентом в результаті вивчення дисципліни.

2. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

Знати

- основні психотерапевтичні напрями, поняття і категорії.
- основні концепції аналізу процесу надання психологічної допомоги.
- існуючі напрями і методи вивчення життєвої ситуації клієнта (пацієнта).
- закономірності та механізми засвоєння людиною соціального, життєвого досвіду та його впливу на самопочуття індивіда.
- факти та закономірності перебігу психотерапевтичного процесу.
- законодавчо-нормативні аспекти психотерапевтичної діяльності психолога.
- основні вимоги до підготовки психотерапевта.

Вміти

Орієнтуватись у теоретико-практичних аспектах найбільш поширених у світовій практиці напрямках надання психологічної допомоги; застосовувати у власній практиці окремі базові методики різних напрямків психотерапії.

- виокремлювати психологічні концепції, які слугують методологічною базою існуючих напрямків надання психологічної допомоги.
- аналізувати психологічні аспекти психотерапевтичних технік.
- орієнтуватись в сучасних напрямках та важливих для психотерапії методах вивчення психологічного стану людини.
- виокремлювати закономірності та механізми засвоєння соціального та індивідуального досвіду, на які опираються існуючі напрями психотерапії.
- здійснювати порівняльний психологічний аналіз психотерапевтичних концепцій.
- виокремлювати психологічні характеристики використаного психологом психотерапевтичного напрямку, його професійних якостей, особливостей комунікації.
- володіти навиками постановки психотерапевтичного діагнозу.
- здійснювати планування можливих інтервенцій психотерапевта.

3. Програма навчальної дисципліни

СТАЦІОНАР

№ лекції	Перелік питань, які вивчаються на лекції	Самостійна робота студентів	
		зміст	годин
1	Предмет та завдання психотерапії. Зв'язок психотерапії з іншими науками. Моделі, сфери застосування та види психотерапії. Проблема визначення ефективності психотерапії. Основні вимоги щодо кваліфікації психотерапевта в Україні та за кордоном.	Поняття про предмет психотерапії, психологічного консультування та психокорекції. Загальні фактори ефективності психотерапії. Класифікації методів психотерапії. Правова регламентація діяльності психолога, який займається психотерапією. Етичні вимоги до діяльності психотерапевта, які функціонують в Україні та за кордоном. Перспективи та можливості підвищення кваліфікації психотерапевта в Україні та за кордоном.	2
1, 2	Історія розвитку сучасних психотерапевтичних напрямків. Вклад в розвиток психотерапії Фріца Месмера. Директивні та не директивні гіпнотичні техніки. Теорії гіпнозу. Феномени гіпнозу. Мільтон Еріксон та не директивні техніки формування змінених станів свідомості.	Історія та розвиток гіпнотичних технік. Теорії гіпнозу. Гіпнотерапія, психоаналіз, психодрама, гештальттерапія, клієнт-центрирована психотерапія, транзактний аналіз, НЛП. Вклад в розвиток психотерапії Фріца Месмера, Мільтона Еріксона, Зігмунда Фрейда, Карла Г.Юнга, Альфреда Адлера, Карен Хорні, Е.Еріксона, Мелані Кляйн, Альфреда Біне, Джозефа Морено, Карла Роджерса, Еріка Берна, Мюррея Боуена, Карла Вацлавіка, Вірджинії Сейтінг, Сальвадора Мінухіна, Джея Хейлі, Тома Андерсона, Вільяма Уайта, Сельвіні Палазоллі та Міланської, Гайдельбергської школи системної психотерапії. Особливості постмодерністських напрямів психотерапії. Психотерапія як лікування, наука, мистецтво та філософія. Прогресуюча релаксація по методу Шульте та інші методи самонавіювання. Біофідбек у психотерапії.	5
3	Топографічна та структурна модель особистості З. Фрейда. Розвиток особистості: стадії психосексуального розвитку особистості З.Фрейда і психосексуального розвитку особистості Е.Еріксона.	Механізми психологічного захисту. Основні відмінності психоаналізу від психіатрії та медицини. Психодинамічне розуміння обмовок та забування інформації. Робота сновидіння (за З. Фрейдом). Перенос та контрперенос.	10
4	Теорія об'єктних стосунків Мелані Кляйн та її вплив на розвиток психотерапії. Основні положення К.Г. Юнга, А. Адлера, К. Хорні, В. Райха, Е. Еріксона на природу людини та процес психотерапії. Основні стадії та процедури психоаналізу. Психоаналітичні техніки.	Психоаналітичний сеттінг. Психодинамічне розуміння симптомів психічних та психосоматичних розладів. Вільні асоціації та аналіз сновидінь. Розвиток групових форм психоаналітичного сеттінгу.	5
		Історія і розвиток гештальттерапії.	7

		Основні поняття гештальттерапії: фігура і фон, усвідомлювання та зосередженість на тут і тепер, протилежності, функції захисту, зрілість. Напрямки проведення групової гештальттерапії за Каплан. Основні процедури в гештальттерапії: розширення усвідомлювання, інтеграція протилежностей, посилена увага до почуттів, робота з мріями, прийняття відповідальності за себе, подолання опору. Оцінка гештальттерапії як методу психотерапії та експериментального підтвердження її основних положень.	
5	Основні поняття транзактного аналізу: стани "Я", транзакції, ігри, сценарії, контракти, захист, дозвіл та дієздатність, аналіз станів "Я", транзакцій, ігор, аналіз сценаріїв та робота по зміні рішення.	Історія і розвиток транзактного аналізу Основні поняття транзактного аналізу: стани "Я", транзакції, ігри, сценарії, контракти, захист, дозвіл та дієздатність, аналіз станів "Я", транзакцій, ігор, аналіз сценаріїв та робота по зміні рішення. Оцінка транзактного аналізу як методу психотерапії та експериментального підтвердження його основних положень.	3
5	Поняття про репрезентативні системи індивіда та способи їх діагностики. Метамоделі у НЛП.	Гіпнотичні техніки в НЛП Рефреймінг у НЛП.	3
		Історія і розвиток методу психодрами. Основні поняття: рольова гра, спонтанність, теле, катарсис, інсайт. Основні процедури: ролі в психодрамі, фази і розвиток психодрами. Оцінка психодрами як методу психотерапії та експериментального підтвердження її основних положень.	3
6	Основні поняття та процедури тілесної психотерапії: енергія, м'язовий панцир.	Історія та розвиток тілесної, танцювальної та арттерапії. Основні поняття та процедури тілесної психотерапії: ґрунт під ногами, дихання, оцінка тіла і напружені пози, рухові вправи, фізичний контакт. Метод Фельденкрайса, метод Александера. Основні поняття та процедури танцювальної психотерапії: взаємовідношення між розумом та рухом, аналіз рухів, роль терапевта. Основні поняття та процедури арттерапії: спонтанне малювання та ліпка, сублімація, психодинамічна арттерапія, гуманістична арттерапія. Оцінка тілесної, танцювальної та арттерапії як методів психотерапії та експериментального підтвердження їх основних положень.	4
6	Трансперсональна психотерапія: становлення трансперсональної психотерапії. Техніка холотропного дихання. Вайвейшн.	Характеристика трансперсональних матриць.	4
		Емпатія як метод психотерапії. Віддзеркалення висловлювань та поведінки клієнта як метод психотерапії. Оцінка клієнта	4

		центрованої психотерапії як методу психотерапії та експериментального підтвердження її основних положень.	
		Основні методи позитивної психотерапії. Форми роботи в позитивній психотерапії. П'ятикрокова модель консультування в позитивній психотерапії. Біографія Н. Пезешкіана та особливості становлення позитивної психотерапії. Основні принципи позитивної психотерапії.	4
7	Особливості та основні цілі КПТ. Основні теоретичні положення КПТ. Ключові поняття КПТ. Депресія, тривожні розлади з точки зору КПТ.	Рациональна та раціонально-емотивна психотерапія Етапи раціонально-емотивної психотерапії. Технічні прийоми раціонально-емотивної психотерапії. Персуазія. Експлікативна кларифікаційна психотерапія. Реорієнтація. Психотерапія через розуміння (P. Dubois). Перфекціонізм з точки зору КПТ. Особливості взаємин терапевт-клієнт в КПТ. Техніки і методики КПТ. Методи виявлення автоматичних думок в КПТ.	15
8	Схема-терапія: основні потреби, коупінги, частки. Техніки схема-терапії. EMDR: історія розвитку, типологія травм, протоколи при різних розладах, теорія структурної дисоціації О. ван дер Харта. АСТ – підхід, базові принципи та техніки.		
9	Індивідуальний, груповий та сімейний сеттінг в психотерапії. Теорія сімейних систем М. Боуена. Системний погляд на функціонування сімейних взаємин. Кібернетика 1-го та 2-го порядку. Аутопоетичні системи. Історія розвитку та класифікація шкіл системної психотерапії.	Дослідження впливу сім'ї на розвиток психічних захворювань дослідницьких груп М. Боуена та Г. Бейтсона. Теорія сімейних систем М. Боуена. Історія розвитку та класифікація шкіл системної психотерапії. Теорія сімейних систем М. Боуена. Системний погляд на функціонування сімейних взаємин. Кібернетика 1-го та 2-го порядку. Аутопоетичні системи. Історія розвитку та класифікація шкіл системної психотерапії.	6
10	Динаміка процесу нейтральності та "всепартійності". Порушення нейтральності як поведінка психотерапевта та психотерапевтичний прийом. Принцип циркулярності та каузальності поведінкових проявів. Залежність інтерпретації дійсності спостерігачем в залежності від позиції його розташування в просторі. Важливість самоспостереження (рефлексії) у психотерапії. Позитивна конотація як принцип системної психотерапії. Екстерналізація проблемної поведінки. Деконструююче вислуховування. Критерії виокремлення проблеми клієнта.	Види нейтральності. Види "циркулярних" питань. Динаміка процесу нейтральності та "всепартійності". Порушення нейтральності як поведінка психотерапевта та психотерапевтичний прийом. Принцип циркулярності та каузальності поведінкових проявів. Залежність інтерпретації дійсності спостерігачем в залежності від позиції його розташування в просторі. Важливість самоспостереження (рефлексії) у психотерапії. Позитивна конотація як принцип системної психотерапії. Екстерналізація проблемної поведінки. Деконструююче вислуховування. Критерії виокремлення проблеми клієнта.	6
		Перша зустріч з клієнтом. Встановлення сеттінгу. Виокремлення	8

		проблеми, з якою звертається клієнт. Завершення психотерапевтичної сесії. "Класичний" метод інтервізії. "Розстановка" як метод інтервізії. Проведення циркулярного інтерв'ю. "Розстановка" та інші соціометричні техніки у індивідуальній, груповій та сімейній психотерапії. Аналіз генограми сім'ї. Позитивна конотація контексту проблемної ситуації. Використання сеттінгу з участю кількох психотерапевтів. "Жорсткі" та "гнучкі" сеттінги проведення інтервізій.	
--	--	--	--

ЗАОЧНЕ

№ лекції	Перелік питань, які вивчаються на лекції	Самостійна робота студентів	
		зміст	годин
1	Основні вимоги щодо кваліфікації психотерапевта в Україні та за кордоном.	Предмет та завдання психотерапії. Зв'язок психотерапії з іншими науками. Моделі, сфери застосування та види психотерапії. Проблема визначення ефективності психотерапії. Загальні фактори ефективності психотерапії. Класифікації методів психотерапії. Поняття про предмет психотерапії, психологічного консультування та психокорекції. Правова регламентація діяльності психолога, який займається психотерапією. Етичні вимоги до діяльності психотерапевта, які функціонують в Україні та за кордоном. Перспективи та можливості підвищення кваліфікації психотерапевта в Україні та за кордоном.	4
1	Історія розвитку сучасних психотерапевтичних напрямків. Гіпнотерапія, психоаналіз, психодрама, гештальттерапія, клієнт-центрована психотерапія, транзактний аналіз, НЛП. Вклад в розвиток психотерапії Фріца Месмера,	Вклад в розвиток психотерапії Фріца Месмера, Мільтона Еріксона, Зігмунда Фрейда, Карла Г.Юнга, Альфреда Адлера, Карен Хорні, Е.Еріксона, Мелані Кляйн, Альфреда Біне, Джозефа Морено, Карла Роджерса, Еріка Берна, Мюррея Боуена, Карла Вацлавіка, Вірджинії Сейтір, Сальвадора Мінухіна, Джея Хейлі, Тома Андерсона, Вільяма Уайта, Сельвіні Палазоллі та Міланської, Гайдельбергської школи системної психотерапії. Особливості постмодерністських напрямів психотерапії. Психотерапія як лікування, наука, мистецтво та філософія.	5
2, 3	Директивні та не директивні гіпнотичні техніки. Теорії гіпнозу. Феномени гіпнозу. Мільтон Еріксон та не директивні техніки формування змінених станів свідомості.	Історія та розвиток гіпнотичних технік. Теорії гіпнозу. Прогресуюча релаксація по методу Шульте та інші методи самонавіювання. Біофідбек у психотерапії.	6

3, 4	Топографічна та структурна модель особистості З. Фрейда. Розвиток особистості: стадії психосексуального розвитку особистості	З.Фрейда і психосексуального розвитку особистості Е.Еріксона. Теорія об'єктних стосунків Мелані Кляйн та її вплив на розвиток психотерапії. Основні положення К.Г. Юнга, А. Адлера, К. Хорні, В. Райха, Е. Еріксона на природу людини та процес психотерапії. Основні стадії та процедури психоаналізу. Психоаналітичні техніки. Механізми психологічного захисту. Основні відмінності психоаналізу від психіатрії та медицини. Психодинамічне розуміння обмовок та забування інформації. Робота сновидіння (за З. Фрейдом). Перенос та контрперенос. Психоаналітичний сеттінг. Психодинамічне розуміння симптомів психічних та психосоматичних розладів. Вільні асоціації та аналіз сновидінь. Розвиток групових форм психоаналітичного сеттінгу.	12
		Історія і розвиток гештальттерапії. Основні поняття гештальттерапії: фігура і фон, усвідомлювання та зосередженість на тут і тепер, протилежності, функції захисту, зрілість. Напрямки проведення групової гештальттерапії за Каплан. Основні процедури в гештальттерапії: розширення усвідомлювання, інтеграція протилежностей, посилена увага до почуттів, робота з мріями, прийняття відповідальності за себе, подолання опору. Оцінка гештальттерапії як методу психотерапії та експериментального підтвердження її основних положень.	6
		Історія і розвиток транзактного аналізу. Основні поняття транзактного аналізу: стани "Я", транзакції, ігри, сценарії, контракти, захист, дозвіл та дієздатність, аналіз станів "Я", транзакцій, ігор, аналіз сценаріїв та робота по зміні рішення. Оцінка транзактного аналізу як методу психотерапії та експериментального підтвердження його основних положень.	5
		Поняття про репрезентативні системи індивіда та способи їх діагностики. Метамоделі у НЛП. Рефреймінг у НЛП. Гіпнотичні техніки в НЛП	5
		Історія і розвиток методу психодрами. Основні поняття: рольова гра, спонтанність, теле, катарсис, інсайт. Основні процедури: ролі в психодрамі, фази і розвиток психодрами. Оцінка психодрами як методу психотерапії та експериментального підтвердження її основних положень.	5
		Основні поняття та процедури тілесної психотерапії: енергія, м'язовий панцир, ґрунт під ногами, дихання, оцінка тіла і напружені пози, рухові вправи, фізичний контакт. Історія та розвиток тілесної, танцювальної та арттерапії. Метод Фельденкрайса, метод Александера. Основні поняття та процедури	5

		танцювальної психотерапії: взаємовідношення між розумом та рухом, аналіз рухів, роль терапевта. Основні поняття та процедури арттерапії: спонтанне малювання та ліпка, сублімація, психодинамічна арттерапія, гуманістична арттерапія. Оцінка тілесної, танцювальної та арттерапії як методів психотерапії та експериментального підтвердження їх основних положень.	
		Трансперсональна психотерапія: становлення трансперсональної психотерапії. Техніка холотропного дихання. Вайвейшн. Характеристика трансперсональних матриць.	5
		Емпатія як метод психотерапії. Віддзеркалення висловлювань та поведінки клієнта як метод психотерапії. Оцінка клієнт центрованої психотерапії як методу психотерапії та експериментального підтвердження її основних положень.	5
		Основні методи позитивної психотерапії. Форми роботи в позитивній психотерапії. П'ятикрокова модель консультування в позитивній психотерапії. Біографія Н. Пезешкіана та особливості становлення позитивної психотерапії. Основні принципи позитивної психотерапії.	5
5	Особливості та основні цілі КПТ. Основні теоретичні положення КПТ. Депресія, тривожні розлади з точки зору КПТ.	Ключові поняття КПТ. Особливості та основні цілі КПТ. Основні теоретичні положення КПТ. Раціональна та раціонально-емотивна психотерапія Етапи раціонально-емотивної психотерапії. Технічні прийоми раціонально-емотивної психотерапії. Персуазія. Експлікативна кларифікаційна психотерапія. Реорієнтація. Психотерапія через розуміння (P. Dubois). Перфекціонізм з точки зору КПТ. Особливості взаємин терапевт-клієнт в КПТ. Техніки і методики КПТ. Методи виявлення автоматичних думок в КПТ.	15
		EMDR: історія розвитку, типологія травм, протоколи при різних розладах, теорія структурної дисоціації О.ван дер Харта. Схема-терапія: основні потреби, коупінги, частки. Техніки схема-терапії. Теорія структурної дисоціації О.ван дер Харта. АСТ – підхід, базові принципи та техніки.	8
5	Індивідуальний, груповий та сімейний сеттінг в психотерапії. Теорія сімейних систем М.Боуена. Системний погляд на функціонування сімейних взаємин. Кібернетика 1-го та 2-го порядку. Аутопоетичні системи. Історія розвитку та класифікація шкіл системної психотерапії.	Дослідження впливу сім'ї на розвиток психічних захворювань дослідницьких груп М.Боуена та Г.Бейтсона. Теорія сімейних систем М.Боуена. Історія розвитку та класифікація шкіл системної психотерапії.	8
6	Динаміка процесу нейтральності та "всепартійності". Порушення нейтральності як поведінка психотерапевта та психотерапевтичний прийом. Принцип циркулярності та каузальності поведінкових проявів. Залежність інтерпретації дійсності спостерігачем в залежності від позиції його розташування в просторі. Важливість	Види нейтральності. Види "циркулярних" питань.	8

	самоспостереження (рефлексії) у психотерапії. Позитивна конотація як принцип системної психотерапії. Екстерналізація проблемної поведінки. Деконструююче вислуховування. Критерії виокремлення проблеми клієнта.		
		Перша зустріч з клієнтом. Встановлення сетінгу. Виокремлення проблеми, з якою звертається клієнт. Завершення психотерапевтичної сесії. "Класичний" метод інтервізії. "Розстановка" як метод інтервізії. Проведення циркулярного інтерв'ю. "Розстановка" та інші соціометричні техніки у індивідуальній, груповій та сімейній психотерапії. Аналіз генограми сім'ї. Позитивна конотація контексту проблемної ситуації. Використання сетінгу з участю кількох психотерапевтів. "Жорсткі" та "гнучкі" сетінги проведення інтервізій.	10
	Разом		117

4. Структура навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин, відведених на			
	лекції	практичні, семінарські заняття	лабораторні заняття	самостійну роботу

Спеціальність: "Психологія"

6 семестр

Вступ у психотерапію. Основні вимоги до кваліфікації психотерапевта.	1	1		3
Історія розвитку сучасних психотерапевтичних напрямків.	1	1		4
Психоаналіз. Груповий аналіз. Неофрейдизм.	3	3		10
Гіпноз. Навіювання. Самонавіювання.	3	2		5
Гештальттерапія	–	1		7
Разом за 6 семестр (год.)	8	8		29

7 семестр

Транзактний аналіз.	1	1		3
НЛП	1	2		3
Психодрама.	–	2		3
Клієнтцентрована психотерапія.	–	1		4
Тілесна, танцювальна та арттерапія.	1	2		4
Трансперсональна психотерапія. Вайвейшн.	1	1		4
Позитивна психотерапія.	–	1		4
Когнітивно-поведінкова психотерапія.	2	2	2	15
Схема-терапія. EMDR	2	2		
Сімейна психотерапія. Системна психотерапія.	2	2	2	6
Основні принципи системної психотерапії: нейтральність, циркулярність, зовнішній спостерігач, позитивна конотація, екстерналізація, визначення проблеми.	2	2		6
Перша зустріч з клієнтом. Встановлення сеттінгу. Супервізії випадків.				8
Разом за 7 семестр	12	18	4	60
Разом	20	26	4	89

5. Теми семінарських занять

Назва теми	Кількість годин
6 семестр	
Вступ у психотерапію. Основні вимоги до кваліфікації психотерапевта. 1. Предмет та завдання психотерапії. Зв'язок психотерапії з іншими науками. 2. Правова регламентація діяльності психолога, який займається психотерапією. Етичні вимоги до діяльності психотерапевта, які функціонують в Україні та за кордоном. 3. Перспективи та можливості підвищення кваліфікації психотерапевта в Україні та за кордоном.	1
Історія розвитку сучасних психотерапевтичних напрямків. 1. Історія та розвиток гіпнотичних технік. Теорії гіпнозу. 2. Гіпнотерапія, психоаналіз, психодрама, гештальттерапія, клієнт центрованої психотерапії, транзактний аналіз, НЛП. 3. Вклад в розвиток психотерапії Фріца Месмера, Мільтона Еріксона, Зігмунда Фрейда, Карла Г.Юнга, Альфреда Адлера, Карен Хорні, Е.Еріксона, Мелані Кляйн, Альфреда Біне, Джозефа Морено, Карла Роджерса, Еріка Берна, Мюррея Боуена, Карла Вацлавіка, Вірджинії Сейтір, Сальвадора Мінухіна, Джея Хейлі, Тома Андерсона, Вільяма Уайта, Сельвіні Палазоллі та Міланської, Гайдельбергської школи системної психотерапії. 4. Особливості постмодерністських напрямів психотерапії. 5. Психотерапія як лікування, наука, мистецтво та філософія.	1
Психоаналіз. Груповий аналіз. Неофрейдизм. 1. Топографічна та структурна модель особистості З. Фрейда. 2. Розвиток особистості: стадії психосексуального розвитку особистості З.Фрейда і психосексуального розвитку особистості Е.Еріксона.Механізми психологічного захисту. 3. Основні відмінності психоаналізу від психіатрії та медицини. 4. Психодинамічне розуміння обмовок та забування інформації. 5. Робота сновидіння (за З. Фрейдом). 6. Перенос та контрперенос.	3
Гіпноз. Навіювання. Самонавіювання. 1. Історія гіпнотерапії. 2. Директивні та не директивні гіпнотичні техніки. Теорії гіпнозу. Феномени гіпнозу. 3. Мільтон Еріксон та не директивні техніки формування змінених станів свідомості.	2
Гештальттерапія 1. Основні поняття гештальттерапії: фігура і фон, усвідомлювання та зосередженість на тут і тепер, протилежності, функції захисту, зрілість. 2. Напрямки проведення групової гештальттерапії за Каплан. 3. Основні процедури в гештальттерапії: розширення усвідомлювання, інтеграція протилежностей, посилена увага до почуттів, робота з мріями, прийняття відповідальності за себе, подолання опору. 4. Оцінка гештальттерапії як методу психотерапії та експериментального підтвердження її основних положень.	1
Разом за 6 семестр	8
7 семестр	
Транзактний аналіз. 1. Історія і розвиток транзактного аналізу 2. Основні поняття транзактного аналізу: стани "Я", транзакції, ігри, сценарії, контракти, захист, дозвіл та дієздатність, аналіз станів "Я", транзакцій, ігор, аналіз сценаріїв та робота по зміні рішення. 3. Оцінка транзактного аналізу як методу психотерапії та експериментального підтвердження його основних положень.	1

НЛП 1. Поняття про репрезентативні системи індивіда та способи їх діагностики. 2. Метамоделі у НЛП. 3. Гіпнотичні техніки в НЛП 4. Рефреймінг у НЛП.	2
Психодрама. 1. Історія і розвиток методу психодрами. 2. Основні поняття: рольова гра, спонтанність, теле, катарсис, інсайт. 3. Основні процедури: ролі в психодрамі, фази і розвиток психодрами. 4. Оцінка психодрами як методу психотерапії та експериментального підтвердження її основних положень.	2
Клієнтцентрована психотерапія. 1. Емпатія як метод психотерапії. 2. Віддзеркалення висловлювань та поведінки клієнта як метод психотерапії. 3. Оцінка клієнт-центрованої психотерапії як методу психотерапії та експериментального підтвердження її основних положень.	1
Тілесна, танцювальна та арттерапія. 1. Історія та розвиток тілесної, танцювальної та арттерапії. 2. Основні поняття та процедури тілесної психотерапії: ґрунт під ногами, дихання, оцінка тіла і напружені пози, рухові вправи, фізичний контакт. 3. Метод Фельденкрайса, метод Александера. Основні поняття та процедури танцювальної психотерапії: взаємовідношення між розумом та рухом, аналіз рухів, роль терапевта. Основні поняття та процедури арттерапії: спонтанне малювання та ліпка, сублімація, психодинамічна арттерапія, гуманістична арттерапія. 4. Оцінка тілесної, танцювальної та арттерапії як методів психотерапії та експериментального підтвердження їх основних положень.	2
Трансперсональна психотерапія. Вайвейшн. 1. Трансперсональна психотерапія: становлення трансперсональної психотерапії. 2. Техніка холотропного дихання. 3. Характеристика трансперсональних матриць. 4. Вайвейшн.	1
Позитивна психотерапія. 1. Основні методи позитивної психотерапії. 2. Форми роботи в позитивній психотерапії. П'ятикрокова модель консультування в позитивній психотерапії. 3. Біографія Н. Пезешкіана та особливості становлення позитивної психотерапії. 4. Основні принципи позитивної психотерапії.	1
Когнітивно-поведінкова психотерапія. 1. Раціональна та раціонально-емотивна психотерапія 2. Етапи раціонально-емотивної психотерапії. 3. Технічні прийоми раціонально-емотивної психотерапії. 4. Персуазія. Експлікативна кларифікаційна психотерапія. Реорієнтація. Психотерапія через розуміння (P. Dubois). 5. Перфекціонізм з точки зору КПТ. Особливості взаємин терапевт-клієнт в КПТ. 6. Техніки і методики КПТ. Методи виявлення автоматичних думок в КПТ.	2
Схема-терапія. EMDR 1. Схема-терапія: основні потреби, коупінги, частки. Техніки схема-терапії. 2. EMDR: історія розвитку, типологія травм, протоколи при різних розладах, теорія структурної дисоціації О. ван дер Харта. 3. АСТ – підхід, базові принципи та техніки.	2
Сімейна психотерапія. Системна психотерапія. 1. Індивідуальний, груповий та сімейний сеттінг в психотерапії. 2. Теорія сімейних систем М. Боуена. 3. Системний погляд на функціонування сімейних взаємин. Кібернетика 1-го та 2-го порядку. Аутопоетичні системи. 4. Історія розвитку та класифікація шкіл системної психотерапії.	2
Основні принципи системної психотерапії: нейтральність, циркулярність, зовнішній спостерігач, позитивна конотація, екстерналізація, визначення проблеми. 1. Види нейтральності. 2. Види "циркулярних" питань.	2

3. Динаміка процесу нейтральності та "всепартійності". Порушення нейтральності як поведінка психотерапевта та психотерапевтичний прийом. 4. Принцип циркулярності та каузальності поведінкових проявів. Залежність інтерпретації дійсності спостерігачем в залежності від позиції його розташування в просторі. Важливість самоспостереження (рефлексії) у психотерапії. 5. Позитивна конотація як принцип системної психотерапії. 6. Екстерналізація проблемної поведінки. Деконструююче вислуховування. Критерії виокремлення проблеми клієнта.	
Разом за 7 семестр	18
Разом	26

6. Теми практичних занять – не передбачені навчальним планом

7. Теми лабораторних занять – не передбачені навчальним планом

Назва теми	Кількість годин
7 семестр	
Когнітивно-поведінкова психотерапія.	2
Сімейна психотерапія. Системна психотерапія.	2
Разом за 7 семестр	4
Разом	4

8. САМОСТІЙНА НАВЧАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Зміст	Годин
ВСТУП У ПСИХОТЕРАПІЮ	
Поняття про предмет психотерапії, психологічного консультування та психокорекції. Загальні фактори ефективності психотерапії. Класифікації методів психотерапії. Правова регламентація діяльності психолога, який займається психотерапією. Етичні вимоги до діяльності психотерапевта, які функціонують в Україні та за кордоном. Перспективи та можливості підвищення кваліфікації психотерапевта в Україні та за кордоном. Література: Каліна, Н. Ф. Психотерапія [Текст] : підручник / Н. Ф. Каліна. – К. : Академвидав, 2010. – 288 с. – (Сер. "Альма-матер"). Слободяник, А. П. Психотерапия, внушение, гипноз [Текст] / Александр Павлович Слободяник. – 4-е изд., испр. и доп. – К. : Здоровье, 1982. – 376 с. http://usp.lviv.ua/ – сайт Української Спілки Психотерапевтів	2
ГІПНОТЕРАПІЯ	
Історія та розвиток гіпнотичних технік. Теорії гіпнозу. Гіпнотерапія, психоаналіз, психодрама, гештальттерапія, клієнт центреної психотерапії, транзактний аналіз, НЛП. Вклад в розвиток психотерапії Фріца Месмера, Мільтона Еріксона, Зігмунда Фрейда, Карла Г.Юнга, Альфреда Адлера, Карен Хорні, Е.Еріксона, Мелані Кляйн, Альфреда Біне, Джозефа Морено, Карла Роджерса, Еріка Берна, Мюррея Боуена, Карла Вацлавіка, Вірджинії Сейтір, Сальвадора Мінухіна, Джея Хейлі, Тома Андерсона, Вільяма Уайта, Сельвіні Палазоллі та Міланської, Гайдельберзької школи системної психотерапії. Особливості постмодерністських напрямів психотерапії. Психотерапія як лікування, наука, мистецтво та філософія. Прогресуюча релаксація по методу Шульте та інші методи самонавіювання. Біофідбек у психотерапії.	5
Література: Каліна, Н. Ф. Психотерапія [Текст] : підручник / Н. Ф. Каліна. – К. : Академвидав, 2010. – 288 с. – (Сер. "Альма-матер"). Семинары с доктором медицины Милтоном Г.Эриксоном (Уроки гипноза). – М. Независимая фирма "Класс", 2003. – 336 с. Слободяник, А. П. Психотерапия, внушение, гипноз [Текст] / Александр Павлович Слободяник. – 4-е изд., испр. и доп. – К. : Здоровье, 1982. – 376 с.	
ПСИХОАНАЛІЗ ТА ПСИХОДИНАМІЧНА ПСИХОТЕРАПІЯ	
Механізми психологічного захисту. Основні відмінності психоаналізу від психіатрії та медицини. Психодинамічне розуміння обмовок та забування інформації. Робота сновидіння (за З. Фрейдом). Перенос та контрперенос. Психоаналітичний сеттінг. Психодинамічне розуміння симптомів психічних та психосоматичних розладів. Вільні асоціації та аналіз сновидінь. Розвиток групових форм психоаналітичного сеттінгу.	15
Література: Фрейд З. Введению в психоанализ. Лекции. М, Фирма СТД, 2003. Пріц, А. Групповый психоанализ: Теория. Техника. Застосування [Текст] / А. Приц, Е. Викукаль. – Львів : Астролябія, 2006. – 312 с Каліна, Н. Ф. Психотерапія [Текст] : підручник / Н. Ф. Каліна. – К. : Академвидав, 2010. – 288 с. – (Сер. "Альма-матер").	

ГЕШТАЛЬТТЕРАПІЯ	
Історія і розвиток гештальттерапії. Основні поняття гештальттерапії: фігура і фон, усвідомлювання та зосередженість на тут і тепер, протилежності, функції захисту, зрілість. Напрямки проведення групової гештальттерапії за Каплан. Основні процедури в гештальттерапії: розширення усвідомлювання, інтеграція протилежностей, посилена увага до почуттів, робота з мріями, прийняття відповідальності за себе, подолання опору. Оцінка гештальттерапії як методу психотерапії та експериментального підтвердження її основних положень.	7
Література: 1. Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика: М.: Прогресс, 1990. 2. Каліна, Н. Ф. Психотерапія [Текст] : підручник / Н. Ф. Каліна. – К. : Академвидав, 2010. – 288 с. – (Сер. "Альма-матер").	
ТРАНЗАКТНИЙ АНАЛІЗ	
Історія і розвиток транзактного аналізу Основні поняття транзактного аналізу: стани "Я", транзакції, ігри, сценарії, контракти, захист, дозвіл та дієздатність, аналіз станів "Я", транзакцій, ігор, аналіз сценаріїв та робота по зміні рішення. Оцінка транзактного аналізу як методу психотерапії та експериментального підтвердження його основних положень.	3
Література: 1. Берн Э. Люди, которые играют в игры. Психология человеческой судьбы. / Пер. А. А. Грузберга – Екатеринбург: ЛИТУР, 1999; Терминологическая правка В. Данченка – К.: PSYLIB, 2004. 2. Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика: М.: Прогресс, 1990.	
ПСИХОДРАМА	
Історія і розвиток методу психодрами. Основні поняття: рольова гра, спонтанність, теле, катарсис, інсайт. Основні процедури: ролі в психодрамі, фази і розвиток психодрами. Оцінка психодрами як методу психотерапії та експериментального підтвердження її основних положень.	4
Література: 1. Каліна, Н. Ф. Психотерапія [Текст] : підручник / Н. Ф. Каліна. – К. : Академвидав, 2010. – 288 с. – (Сер. "Альма-матер"). 2. Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика: М.: Прогресс, 1990. 3. Келлерман, П. Ф. Психодрама крупным планом. Анализ терапевтических механизмов [Текст] / П. Ф. Келлерман. – М. : Независимая фирма "Класс", 1998. – 240 с.	
ТІЛЕСНА, ТАНЦЮВАЛЬНА ТА АРТТЕРАПІЯ	
Історія та розвиток тілесної, танцювальної та арттерапії. Основні поняття та процедури тілесної психотерапії: ґрунт під ногами, дихання, оцінка тіла і напружені пози, рухові вправи, фізичний контакт. Метод Фельденкрайса, метод Александера. Основні поняття та процедури танцювальної психотерапії: взаємовідношення між розумом та рухом, аналіз рухів, роль терапевта. Основні поняття та процедури арттерапії: спонтанне малювання та ліпка, сублімація, психодинамічна арттерапія, гуманістична арттерапія. Оцінка тілесної, танцювальної та арттерапії як методів психотерапії та експериментального підтвердження їх основних положень. Характеристика трансперсональних матриць.	10
Література: 1. Гроф С. За пределами мозга. Рождение, смерть и трансценденция в психотерапии. – М.: АСТ, 2005. 2. Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика: М.: Прогресс, 1990.	
КЛІЄНТЦЕНТРОВАНА ПСИХОТЕРАПІЯ	
Емпатія як метод психотерапії. Віддзеркалення висловлювань та поведінки клієнта як метод психотерапії. Оцінка клієнт центркованої психотерапії як методу психотерапії та експериментального підтвердження її	4

основних положень.	
Література: 1. Каліна, Н. Ф. Психотерапія [Текст] : підручник / Н. Ф. Каліна. – К. : Академвидав, 2010. – 288 с. – (Сер. "Альма-матер"). 2. Рудестам, К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика [Текст] / К. Рудестам. – М. : Прогресс, 1990. – 368 с. 3. Коттлер, Д. Психотерапевтическое консультирование [Текст] / Дж. Коттлер, Р. Браун. – 4-е изд. – СПб : Питер, 2001. – 464 с. – (Золотой фонд психотерапии).	
ПОЗИТИВНА ПСИХОТЕРАПІЯ	
Основні методи позитивної психотерапії. Форми роботи в позитивній психотерапії. П'ятикрокова модель консультування в позитивній психотерапії. Біографія Н. Пезешкіана та особливості становлення позитивної психотерапії. Основні принципи позитивної психотерапії.	4
Література: 1. Каліна, Н. Ф. Психотерапія [Текст] : підручник / Н. Ф. Каліна. – К. : Академвидав, 2010. – 288 с. – (Сер. "Альма-матер").	
НЛП	
Поняття про репрезентативні системи індивіда та способи їх діагностики. Метамоделі у НЛП. Гіпнотичні техніки в НЛП Рефреймінг у НЛП.	
Література: 1. <i>Психотерапія</i>: Хрестоматія /укл. Сидорик Ю.Р. 2. <i>Семинары с доктором медицины Милтоном Г.Эриксоном</i> (Уроки гипноза). – М. Независимая фирма "Класс", 2003. – 336 с. 3. Каліна, Н. Ф. Психотерапія [Текст] : підручник / Н. Ф. Каліна. – К. : Академвидав, 2010. – 288 с. – (Сер. "Альма-матер").	
КОГНІТИВНО-ПОВЕДІНКОВА ПСИХОТЕРАПІЯ	
Раціональна та раціонально-емотивна психотерапія Етапи раціонально-емотивної психотерапії. Технічні прийоми раціонально-емотивної психотерапії. Персуазія. Експлікативна кларифікаційна психотерапія. Реорієнтація. Психотерапія через розуміння (Р. Dubois). Перфекціонізм з точки зору КПТ. Особливості взаємин терапевт-клієнт в КПТ. Техніки і методики КПТ. Методи виявлення автоматичних думок в КПТ.	15
Література: 1. <i>Прохазка, Дж. Системы психотерапии. Для консультантов, психотерапевтов и психологов</i> / Джеймс Прохазка, Джон Норкросс. – СПб.: Прайм-ЕВРО-ЗНАК, 2007. – 383 с. 2. Каліна, Н. Ф. Психотерапія [Текст] : підручник / Н. Ф. Каліна. – К. : Академвидав, 2010. – 288 с. – (Сер. "Альма-матер"). 3. Рудестам, К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика [Текст] / К. Рудестам. – М. : Прогресс, 1990. – 368 с.	
СИСТЕМНА СІМЕЙНА ПСИХОТЕРАПІЯ	

Дослідження впливу сім'ї на розвиток психічних захворювань дослідницьких груп М.Боуена та Г.Бейтсона. Теорія сімейних систем М.Боуена. Історія розвитку та класифікація шкіл системної психотерапії. Теорія сімейних систем М.Боуена. Системний погляд на функціонування сімейних взаємин. Кібернетика 1-го та 2-го порядку. Аутопоетичні системи. Історія розвитку та класифікація шкіл системної психотерапії. Види нейтральності. Види "циркулярних" питань. Динаміка процесу нейтральності та "всепартійності". Порушення нейтральності як поведінка психотерапевта та психотерапевтичний прийом. Принцип циркулярності та каузальності поведінкових проявів. Залежність інтерпретації дійсності спостерігачем в залежності від позиції його розташування в просторі. Важливість самоспостереження (рефлексії) у психотерапії. Позитивна конотація як принцип системної психотерапії. Екстерналізація проблемної поведінки. Деконструююче вислуховування. Критерії виокремлення проблеми клієнта. Перша зустріч з клієнтом. Встановлення сеттінгу. Виокремлення проблеми, з якою звертається клієнт. Завершення психотерапевтичної сесії. "Класичний" метод інтервізії. "Розстановка" як метод інтервізії. Проведення циркулярного інтерв'ю. "Розстановка" та інші соціометричні техніки у індивідуальній, груповій та сімейній психотерапії. Аналіз генограми сім'ї. Позитивна конотація контексту проблемної ситуації. Використання сеттінгу з участю кількох психотерапевтів. "Жорсткі" та "гнучкі" сеттінги проведення інтервізій.	20
Література: 1. Фон Шліппе А., Швайцер Й. Системна психотерапія та консультування / Пер. з нім. – Львів: ВНТЛ-Класика, 2004. 2. Психотерапія: Хрестоматія /укл. Сидорик Ю.Р. 3. Коттлер, Д. Психотерапевтическое консультирование [Текст] / Дж. Коттлер, Р. Браун. – 4-е изд. – СПб : Питер, 2001. – 464 с. – (Золотой фонд психотерапии).	

9. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

не передбачені навчальним планом, однак за бажанням студента можуть виконуватися наступні індивідуальні завдання (теми):

Зміст індивідуальної роботи
Дослідження: Особливості ставлення учнів, студентів, педагогів, батьків до психотерапії. Уявлення даних осіб про оптимальні особистісні, вікові, гендерні характеристики психотерапевта.
Дослідження на тему використання технік навіювання в рекламі та побуті
Дослідження: особливості уявлень індивіда про власний життєвий шлях, наявні проблеми тощо (їх інтерпретацій)
Порівняльний аналіз змісту основних понять та процедур у психодрамі та інших напрямках психотерапії
Порівняльний аналіз змісту основних понять та процедур у гештальттерапії та інших напрямках психотерапії
Порівняльний аналіз змісту основних понять та процедур у клієнтцентованій та інших напрямках психотерапії
Порівняльний аналіз змісту основних понять та процедур у транзактному аналізі та інших напрямках психотерапії
Порівняльний аналіз змісту основних понять та процедур у тілесно орієнтованих та інших напрямках психотерапії та філософії
Порівняльний аналіз змісту основних понять та процедур у НЛП та інших напрямках психотерапії
Порівняльний аналіз змісту основних понять та процедур у ССТ та інших напрямках психотерапії
Дослідження: характеристики контрпереносу в різних умовах інтерв'язійного процесу

10. Методи навчання

1. Проблемні лекції.
2. Семінари-дискусії.
3. Інтерактивні заняття з використанням інтернет-технологій.
4. Розв'язування задач на основі психотерапевтичних випадків.
5. Презентації.
6. Виконання лабораторних робіт.

11. Методи контролю

Оцінювання знань студентів відбувається на семінарах, контрольних роботах, екзамені; також оцінюються індивідуальні завдання, що виконуються студентами протягом семестру.

Основними методами контролю є: усне опитування, розв'язання дидактичних задач, контрольні роботи, екзаменаційні тести.

Протягом вивчення дисципліни студент зобов'язаний:

- систематично відвідувати заняття;
- вести конспекти лекційних і семінарських занять;
- приймати активну участь в роботі на семінарах;
- вести протоколи лабораторних занять;
- виконувати тестові завдання;
- виконувати індивідуальні семестрові завдання.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1				Модуль 2	Екзамен	Сума
Навчальна (аудиторна) робота				Сам. роб., індз		
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2				
T1–T8	Сума	T1–T11	Сума			
Контрольна робота – 10, Тест – 5, Робота на парах – 5	20	Контрольна робота – 10, Тест – 5, Робота на парах – 5	20	10	50	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

“відмінно” – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, аналізує причинно-наслідкові зв'язки;

“добре” – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності;

“задовільно” – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки;

“незадовільно” – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

13. Методичне забезпечення

Повна електронна версія бібліотеки згрупована на 6 Гб пам'яті за відповідними модулями даного курсу подається студентам до початку лекцій разом з іншими методичними та роздатковими матеріалами.

1. Сидорик Ю.Р. Психотерапія: методичні рекомендації для студентів напряму підготовки 6.010102 "Початкова освіта" та 6.010106 "Соціальна педагогіка" – Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2011. – 53 с.
2. Мицько В.М., Сидорик Ю.Р. Основи психологічного консультування, психокорекції та психотерапії: методичні рекомендації для студентів напряму підготовки 6.010106 "Соціальна педагогіка" / В.М. Мицько, Ю.Р. Сидорик. – Івано-Франківськ: Видавництво "Плай" ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2011. – 53 с.

14. Рекомендована література

Основна література

4. **Фон Шліппе А., Швайцер Й.** Системна психотерапія та консультування / Пер. з нім. – Львів: ВНТЛ-Класика, 2004.
5. **Психотерапія:** Хрестоматія /укл. Сидорик Ю.Р.
6. **Гроф С.** За пределами мозга. Рождение, смерть и трансценденция в психотерапии. – М.: АСТ, 2005.
7. **Берн Э.** Люди, которые играют в игры. Психология человеческой судьбы. / Пер. А. А. Грузберга – Екатеринбург: ЛИТУР, 1999; Терминологическая правка В. Данченка – К.: PSYLIB, 2004.
8. **Фрейд З.** Введению в психоанализ. Лекции. М, Фирма СТД, 2003.
9. **Семинары с доктором медицины Милтоном Г.Эриксоном** (Уроки гипноза). – М. Независимая фирма "Класс", 2003. – 336 с.
10. **Каліна, Н. Ф.** Психотерапія [Текст] : підручник / Н. Ф. Каліна. – К. : Академвидав, 2010. – 288 с. – (Сер. "Альма-матер").
11. **Пріц, А.** Групповий психоаналіз: Теорія. Техніка. Застосування [Текст] / А. Пріц, Е. Викукаль. – Львів : Астролябія, 2006. – 312 с.
12. **Рудестам, К.** Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика [Текст] / К. Рудестам. – М. : Прогресс, 1990. – 368 с.
13. **Коттлер, Д.** Психотерапевтическое консультирование [Текст] / Дж. Коттлер, Р. Браун. – 4-е изд. – СПб : Питер, 2001. – 464 с. – (Золотой фонд психотерапии).
14. **Келлерман, П. Ф.** Психодрама крупным планом. Анализ терапевтических механизмов [Текст] / П. Ф. Келлерман. – М. : Независимая фирма "Класс", 1998. – 240 с.
15. **Слободяник, А. П.** Психотерапия, внушение, гипноз [Текст] / Александр Павлович Слободяник. – 4-е изд., испр. и доп. – К. : Здоровье, 1982. – 376 с.

Додаткова література

Підручники:

4. **Абабков В. А.** Проблема научности в психотерапии. - СПб, 1998.
5. **Александров А. А.** Современная психотерапия: курс лекций. - СПб, 1997.
6. **Алешина Ю.Е.** Индивидуальное и семейное психологическое консультирование: Социальное здоровье России. - М., 1994.
7. **Блейхер В.М., Крук И.В.** Толковый словарь психиатрических терминов. (около 3000 терминов), 1995 г.*
8. **Бурлачук Л., Кочарян А., Жидко М.** Психотерапия. Учебник для ВУЗов, Киев, 2003.
9. **Вайсс Дж.** Как работает психотерапия: Процесс и техника - М.: Независимая фирма "Класс", 1998. 240 с. (Библиотека психологии и психотерапии).
10. **Витакер Д.С.** Группы как инструмент психологической помощи М.: Независимая фирма "Класс", 2000. 432 с. (Библиотека психологии и психотерапии, вып. 77).
11. **Групповая психотерапия** / Под ред. Б. Д. Карвасарского и С. Ледера. - М., 1990.
12. **Завьялов В. Ю.** Музыкальная релаксационная терапия. - Новосибирск, 1995.
13. **Захаров А. И.** Неврозы у детей и психотерапия. - СПб, 1998.
14. **Кабанов М. М.** Психосоциальная реабилитация и социальная психиатрия. - СПб, 1998.
15. **Карвасарский Б. Д.** Психотерапия. - М., 1985.
16. **Каменецкий Д.А.** Неврология и психотерапия. Учебное пособие.
17. **Кон И.С.** Сексология. Словарь терминов.
18. **Кратохвил С.** Психотерапия семейно-сексуальных дисгармоний. - М.: Медицина, 1991.

19. *Лаутербах В.* Эффективность психотерапии: критерии и результаты оценки // Психотерапия: от теории к практике. - СПб., 1995. - С. 28-41.
20. *Ледер С.* Этические вопросы психотерапии // Транскультуральные исследования в психотерапии - Л., 1989. - С. 27-35.
21. *Методы современной психотерапии:* Учебное пособие. Составители Л.М. Кроль, Е.А. Пуртова. М.: Независимая фирма "Класс", 2000. 480 с. (Библиотека психологии и психотерапии, вып. 90).
22. *Муллан Б.* Психотерапевты о психотерапии. М.: Независимая фирма "Класс", 1999. 480 с. (Библиотека психологии и психотерапии, вып. 68).
23. *Наказ МОЗ України* від 15.04.2008 № 199 "Про затвердження Порядку застосування методів психологічного і психотерапевтичного впливу". - К., 2008.
24. *Психотерапія* – нова наука про людину. / За редакцією Альфреда Пріца. – Пер. з нім. Прохасько Ю. – Львів: ІНВП "Електрон". – 1998. – 392 с.
25. *Романин А.Н.* Основы психотерапии: Учеб. пособие для студ. ВУЗов - М.: Издательский центр «Академия», 1999. - 208 с.
26. *Рудестам К.* Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика: М.: Прогресс, 1990. 368 с.
27. *Самохвалов В.П.* Психиатрия. Уч. пособие для студентов мед. вузов.
28. *Хайгл-Эверс А., Хайгл Ф., Отт Ю., Рюгер У.* Базисное руководство по психотерапии. - СПб, 2001.
29. *Ярошевский М.Г.* История психологии. От античности до середины XX в. М., 1996.

Психоаналіз та психодинамічна психотерапія

1. *Браун Д., Педдер Дж.* Введение в психотерапию: Принципы и практика психодинамики, – М.: Независимая фирма "Класс", 1998. – 224 с.
2. *Вид В. Д.* Психоаналитическая психотерапия при шизофрении. - СПб, 1993.
3. *Винникот Д.В.* Разговор с родителями. - М.: Класс, 1997.
4. *Кернберг О.* Отношения любви: Норма и патология. - М.: Класс, 2000. - 256 с.
5. *Сандлер Дж., Дэр К., Холдер А.* Пациент и психоаналитик: основы психоаналитического процесса. - Воронеж, 1993.
6. *Томэ Г., Кэхеле Х.* Современный психоанализ: исследования. - СПб, 2001.
7. *Урсано Р., Зонненберг С., Лазар Ц.* Психодинамическая психотерапия - М., 1992.
8. *Фрейд З.* Заметки о теории и практике интерпретации сновидений. // Московский психотерапевтический журнал. 1998, № 2, стр. 31.-41.
9. *Фрейд З.* Анализ конечный и бесконечный. // Московский психотерапевтический журнал. 1992, № 2, стр. 125.-155.
10. *Фрейд З. Я и Оно.* // Фрейд З. Психология бессознательного. СПб. Питер. 2004. стр. 378-390.
11. *Фрейд З.* Введению в психоанализ. Лекции. М, Фирма СТД, 2003. – 623 с.
12. *Урсано Р., Зонненберг С., Лазар С.* Психодинамическая психотерапия. - М., 1992.
13. *Хорни К.* Наши внутренние конфликты / Пер. с англ. – М.: Изд-во Эксмо, 2003. – 320 с.
14. *Хорни К.* Невротическая личность нашего времени. Самоанализ. - М., 1993.
15. *Юнг К.* Либи́до и его метаморфозы. – Восточно-Европейский Институт Психоанализа. СПб. – 1994. – 416 с.
16. *Юнг К.* Аналитическая психология. - СПб, 1994.
17. *Эволюция психотерапии. Том 2.* "Осень патриархов": Психоаналитически ориентированная и когнитивно-бихевиоральная терапия М.: Независимая фирма "Класс", 1998. 416 с. (Библиотека психологии и психотерапии).

Системна та сімейна психотерапія

1. *Бейтсон Г., Дон Д. Джексон, Хейли Дж., Уикленд Джон Х.* К теории шизофрении.
2. *Браун Дж., Кристенсен Д.* Теория и практика семейной психотерапии. - СПб, 2001.
3. *Бэндлер Р., Гриндер Дж., Сатир В.* Семейная терапия. - М.: Институт Общегуманитарных Исследований, 1999. - 160 с.
4. *Варга А.Я.* Системная семейная терапия. Краткий лекционный курс. - СПб.: Речь, 2001.
5. *Вацлавик П.* Как стать несчастным без посторонней помощи. М. Прогресс, 1990.

6. **Вебер Г.** Кризисы любви: Системная психотерапия Берта Хеллингера. - М.: Изд-во Института Психотерапии, 2001. - 304 с.
7. **Витакер К.** Полночные размышления семейного терапевта. - М.: Класс, 1998. - 208 с.
8. **Витакер К., Бамберри В.** Танцы с семьей. - М.: Класс, 1997.
9. **Маданес Клу.** Стратегическая семейная терапия. - М.: Класс, 1999.
10. **Минухин С., Фишман Ч.** Техники семейной терапии М.: Независимая фирма "Класс", 1998. 304 с. (Библиотека психологии и психотерапии).
11. **Пэпп П.** Семейная терапия и ее парадоксы. - М.: Независимая фирма «Класс», 1998. - 288 с.
12. **Ричардсон Р.** Сила семейных уз. Руководство по психотерапии в помощь семье. - СПб.: Акцидент, Ленато, 1994.
13. **Саймон Р.** Один к одному. Беседы с создателями семейной терапии. - М., 1996.
14. **Сатир В.** Вы и ваша семья. - М.: Апрель-ПРЕСС, 2000. - 320 с.
15. **Сатир В.** Психотерапия семьи. - СПб.: Ювента, 1999. - 284 с.
16. **Сімон Ф.Б., Рех-Сімон К.** Циркулярне опитування. Системна терапія на клінічних прикладах: Підручник / Пер. з нім. В.Басюк, І.Краснопольська, В.Лановий. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2005. – 184 с.
17. **Скиннер Р., Клииз Дж.** Семья и как в ней уцелеть. - М.: Класс, 1995.
18. **Фон Шліппе А., Швайцер Й.** Системна психотерапія та консультування / Пер. з нім. – Львів: ВНТЛ-Класика, 2004. – 320 с.
19. **Хеллингер Б.** Порядки любви. - М.: Изд-во Института Психотерапии, 2001. - 400 с.
20. **Шерман Р., Фредман Н.** Структурированные техники семейной и супружеской терапии. - М.: Класс, 1997.
21. *Эволюция психотерапии. Том 1. "Семейный портрет в интерьере": Семейная терапия* М.: Независимая фирма "Класс", 1998. 304 с. (Библиотека психологии и психотерапии).
22. **Эйдемиллер Э.Г.** Методы семейной диагностики и психотерапии. - М., 1996.
23. **Эйдемиллер Э.Г., Юстицкий В.В.** Психология и психотерапия семьи. - СПб.: Питер, 1999. - 656 с.
24. **Эйдемиллер Э.Г., Юстицкий В.В.** Семейная психотерапия. - М., 1990.

Когнітивно-поведінкова психотерапія

1. **Александров А. А.** Современная психотерапия. – СПб., 1997. (Лекции по когнитивной терапии №№ 5, 6 и 13).
2. **Бек А., Джудит С.** Когнитивная терапия: полное руководство = Cognitive Therapy: Basics and Beyond. – М.: «Вильямс», 2006. – С. 400.
3. **Бек А., Раиш А., Шо Б., Эмери Г.** Когнитивная терапия депрессии. – СПб.: Питер, 2003.
4. **Бек А., Фримен А.** Когнитивная психотерапия расстройств личности. – СПб.: Питер, 2002.
5. **Вейстбрук Д., Кеннерлі Г., Кірк Дж.** Вступ у когнітивно-поведінкову терапію. – Львів: Свічадо, 2014, – 420 с.
6. **Когнитивно-бихевиоральный подход в психотерапии и консультировании:** Хрестоматия / Сост. Т. В. Власова. – Владивосток: ГИ МГУ, 2002. – 110 с.
7. **МакМаллин Р.** Практикум по когнитивной терапии. – СПб., 2001.
8. **Милтон Дж.** Психоанализ и когнитивно-поведенческая терапия – конкурирующие парадигмы или общая почва? // Журнал практической психологии и психоанализа. – 2005. – № 4.
9. **Морли С., Шефферд Дж., Спенс С.** Методы когнитивной терапии и тренинга социальных навыков. - СПб., 1996.
10. **Московский психотерапевтический журнал** – № 3/1996; № 4/2001. (Спецвыпуски по когнитивной терапии). Предисловие / А. Бек // Московский психотерапевтический журнал. – 1996. – № 3.
11. **Федоров А.П.** Когнитивная психотерапия. - СПб., 1991.
12. **Федоров А.П.** Методы поведенческой психотерапии. - Л., 1987.
13. **Федоров А. П.** Когнитивно-поведенческая психотерапия. – СПб.: Питер, 2002.
14. **Холмогорова А.Б.** Актуальные тенденции современной когнитивной психотерапии. (Лекция, прочитанная 18 ноября 2009 г. в МГППУ).

15. *Холмогорова А. Б., Гаранян Н. Г.* Когнитивно-бихевиоральная психотерапия // Основные направления современной психотерапии / Под. ред. А. М. Боковой. – М.: Когито-центр, 2000.

Тілесно-орієнтована та трансперсональна психотерапія

1. *Александр Ф.* Психосоматическая медицина. - М., 2000.
2. *Майков В., Козлов В.* Трансперсональная психология. Истоки, история, современное состояние. – М.: АСТ, 2004.
3. *Газарова Е.* Психология телесности. - М.:Институт Общегуманитарных Исследований. - 2002. -С. 74-85.
4. *Гроф С.* Области человеческого бессознательного. Данные исследований ЛСД
5. *Гроф С.* Психология будущего. Уроки современных исследований сознания. – М.: АСТ, 2003.
6. *Гроф С.* За пределами мозга. Рождение, смерть и трансценденция в психотерапии. – М.: АСТ, 2005.
7. *Гроф С., Хэлифакс Дж.* Человек перед лицом смерти. - М.: Изд-во Трансперсонального Института, 1996. - 246с.
8. *Йоргенсен С.* Структура характера и шоковая травма // Бюллетень ассоциации телесно-ориентированных психотерапевтов. - 2005. - № 7. - С. 84-95.
9. *Сергеева Л.С.* Телесно-ориентированная психотерапия. Хрестоматия. - СПб., СПб РОФ «Практическая психотерапия». - 2000. - С. 255-264.
10. *Телесно-ориентированная психотерапия.* Хрестоматия / Автор сост. Л.С. Сергеева. - СПб., 2000.
11. *Уилбер К.* Око духа. Интегральное видение для слегка свихнувшегося мира. – М.: АСТ, 2002.
12. *Уилбер К.* Проект Атман. Трансперсональный взгляд на человеческое развитие. – М.: АСТ, 2004.
13. *Фельденкрайз М.* Сознание через движение: двенадцать практических уроков/Пер. с англ. М. Папуш: Институт Общегуманитарных Исследований; М.; 2001.

Психодрама

1. *Киппер Д.* Клинические ролевые игры и психодрама. - М., 1993.
2. *Келлерман П.Ф.* Психодрама крупным планом: Анализ терапевтических механизмов / Пер. с англ. И.А.Лаврентьевой. – М.: Независимая фирма "Класс", 1998. – 240 с.
3. *Лейтц Г.* Психодрама. Теория и практика. Классическая психодрама Я. Л. Морено / Пер. с нем. А. М. Боковой; общ. ред. и предисл. Е. В. Лопухиной, А. Б. Холмогоровой. – М. : Прогресс; Универс, 1994.
4. *Морено Я.Л.* Лечение психозов методом психодрамы. Институт Психодрамы, Beacon House , Нью-Йорк, 1945.
5. *Морено Я.Л.* Социометрия. Экспериментальный метод и наука об обществе. Издательство «Иностранной литературы», М., 1958. (Психодрама с детьми, противопоставленная психоанализу детей.)
6. *Морено, Дж.* Театр спонтанности / Пер. с англ., авт. вступ. ст. Б. И. Хасан. – Красноярск : Фонд ментального здоровья, 1993.
7. *Морено, Я. Л.* Психодрама / Пер. с англ. Г. Пимочкиной, Е. Рачковой. – М.: Апрель Пресс : ЭКСМО-Пресс, 2001.

Екзистенційно-гуманістична психотерапія

1. *Кинг М.Е., Цинтреблум Ч. М.* Экзистенциальная гипнотерапия. - М., 1998.
2. *Роджерс К.* Клиенто-центрированный / человекоцентрированный подход к терапии.

3. *Роджерс К.* Взгляд на психотерапию. Становление человека. - М., 1994.
4. *Эволюция психотерапии. Том 3.* "Let it be...": Экзистенциально-гуманистическая психотерапия М.: Независимая фирма "Класс", 1998. 304 с. (Библиотека психологии и психотерапии).
5. *Ялом И.* Групповая психотерапия. - СПб, 2000.
6. *Ялом И.* Когда Ницше плакал. М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. 416 с. (Серия «Искусство консультирования»).
7. *Ялом И.* Лечение от любви и другие психотерапевтические новеллы. М.: Независимая фирма «Класс», 1997. 288 с. (Библиотека психологии и психотерапии).
8. *Ялом И.* Лжец на кушетке -М.: Издво Эксмо, 2004. - 480 с.
9. *Ялом И.* Мамочка и смысл жизни. Психотерапевтические истории. М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2002. 288 с. (Серия «Искусство консультирования»).
10. *Ялом И.* Психотерапевтические истории. ООО «Издательство «Эксмо».
11. *Ялом И.* Экзистенциальная психотерапия. Irvin D. Yalom. Existential Psychotherapy. N.Y.: "Basic Books", 1980. М.: "Класс", 1999.
12. *Хрестоматия по гуманистической психотерапии* / Сост. М. Папуш. - М., 1995.

НЛП

1. *Бендлер Р., Гриндер Д.* Структура магии. – СПб.: Прайм-Еврознак, 2004.
2. *Бендлер Р., Гриндер Д.* Из лягушек – в принцы. Вводный курс НЛП тренинга. – М.: Флинта, 2000.
3. *Бендлер Р., Гриндлер Д.* Шаблоны гипнотических техник Милтона Эриксона с точки зрения НЛП. – Симферополь: Реноме, 1999.
4. *Андреас С., Фолкнер Ч.* НЛП. Новые технологии достижения успеха. – К.: София; М.: ИД Гелиос, 2001.
5. *Дилтс Р.* Фокусы языка. Изменение убеждений с помощью НЛП. – СПб.: Питер, 2002.
6. *О'Коннор Д., Сеймор Д.* Введение в НЛП. – Челябинск: Версия, 1997.
7. *Гриндер Д., Бостик-Сен Клер К.* Шёпот на ветру. Новый код в НЛП. – М.: Прайм-Еврознак, 2005.

Гештальттерапия

1. *Булюбаиш И. Д.* Основы супервизии в гештальттерапии. - М.: Институт Психотерапии, 2003.
2. *Булюбаиш И. Д.* Руководство по гештальттерапии. - М.: Институт Психотерапии, 2004.
3. *Бриджит М.* Сексуальность, Любовь и Гештальт. - СПб.: Речь, 2005.
4. *Гингер Серж.* Гештальттерапия контакта. - Специальная Литература, 1999.
5. *Гингер Серж.* Гештальт: искусство контакта. - PerSe, 2002.
6. *Даунинг Дж., Мармориштейн Р.* Сны и кошмары. Истории из практики гештальттерапии. - М.: Алтер Пресс, 2003.
7. *Зинкер Дж.* В поисках хорошей формы: Гештальт-терапия с супружескими парами и семьями. - М.: Класс, 2000. - 320 с.
8. *Кемплер У.* Основы семейной гештальттерапии. - Издательство Пиражкова, 2001.
9. *Лебедева Н., Иванова Е.* Путешествие в Гештальт: теория и практика - СПб.: Речь, 2004.
10. *Малкина-Пых И.Г.* Техники гештальта и когнитивной терапии. - М.: Экмо, 2004.
11. *Масколье Г.* Гештальт-терапия: вчера, сегодня, завтра. Быть собой. - М.: Боргес, 2010
12. *Наранхо К.* Гештальттерапия. - Модек, 1995.
13. *Новодержкин Б.А., Романенко О.К.* Гештальттерапия. - М.: Фолиум, 1997.
14. *Папуш М.* Психотехника экзистенциального выбора. - Институт общегуманитарных исследований, 2001.
15. *Перлз Ф.* Практика гештальттерапии. - Институт общегуманитарных исследований, 2001.
16. *Перлз Ф.* Гештальтсеминары. - Институт общегуманитарных исследований, 1998.
17. *Перлз Ф.* Внутри и вне помойного ведра. / Практикум по гештальттерапии. - Петербург - XXI век, 1995.
18. *Перлз Ф.* Теория гештальттерапии. - Институт общегуманитарных исследований 2001.
19. *Перлз Ф., Гудман П., Хефферлин Р.* Практикум по гештальттерапии. - М.: 2005.

20. *Перлз Ф.* Эго, голод и агрессия. - Смысл, 2000.
21. *Полстеры Ирвен и Мириам.* Интегрированная гештальттерапия. - Класс, 1997.
22. *Полстер Ирвин.* Обитаемый человек. - Класс, 1999.
23. *Сименс Х.* Практическое руководство для гештальттерапевтов. - Издательство Пиражкова, 2008.
24. *Уиллер Г.* Гештальттерапия постмодерна. За пределами индивидуализма. - М.: Смысл, 2005.
25. *Харин С.С.* Искусство психотренинга. Заверши свой гештальт. - Лучи Софии, 1997.
26. *Шоттенлоэр Г.* Рисунок и образ в гештальттерапии. - Издательство Пиражкова, 2001.
27. *Энрайт Дж.* Гештальт ведущий к просветлению: пробуждение от кошмара. – СПб: 1994. – 142 с.

Позитивна психотерапія

1. *Ахола Т., Фурман Б.* Краткосрочная позитивная психотерапия (терапия, фокусированная на решении). - СПб., 1996.
2. *Пезешкиан Х.* Позитивная психотерапия как транскультуральный подход в российской психотерапии. - СПб, 1998.
3. *Пезешкиан Н.* Позитивная семейная психотерапия: Семья как психотерапевт.
4. *Пезешкиан Н.* Психосоматика и позитивная психотерапия. - М., 1996.
5. *Слабинский В.Ю.* Семейная позитивная динамическая психотерапия. - СПб.: Наука и Техника, 2009. - 464 с.
6. *Ялов А.М.* Краткосрочная позитивная психотерапия. - СПб, 1997.

Гіпноз. Аутогенне тренування.

Стратегічна психотерапія М. Еріксона

1. *Беляев Г.С., Лобзин В.С., Копылова И.А.* Психогигиеническая саморегуляция. - Л., 1997.
2. *Бэндлер Р.* Паттерны гипнотических техник Милтона Эриксона / Ричард Бэндлер, Джон Гриндер; [пер. с англ. С. Рысева]. – СПб.; М.: Прайм-Еврознак: ОЛМА-Пресс, 2005.
3. *Бурно М.Е.* Аутогенная тренировка: Учеб. пособие. – М., 1971.
4. *Годэн Ж.* Новый гипноз: глоссарий, принципы и метод: Введение в эриксон. гипнотерапию / [Пер. с фр. С. К. Чернетского; Godin, Jean]. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2003.
5. *Гордеев М. Н.* Классический и эриксоновский гипноз: Практическое руководство. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2005.
6. *Горин С.А.* А вы пробовали гипноз? (Практическое руководство по применению гипнотических психотехник в бизнесе и медицине, рекламе и пропаганде, торговле и повседневной жизни). – СПб: Лань, 1995. – 208 с.
7. *Куэ Э.* Сознательное самовнушение как путь господства над собой. – Берлин. – 1932.
8. *Куэ Э.* Школа самообладания путем сознательного (преднамеренного) самовнушения. - Н. Новгород, 1929.
9. *Лобзин В. С., Решетников М. М.* Лобзин В.С. Решетников М.М. Аутогенная тренировка: (Справочное пособие для врачей). – Л.: Медицина, 1986. – 280 с.
10. *Пахомов Ю. В.* Занимательный аутотренинг. – В кн: Цзен Н. В., Пахомов Ю. В. Психотренинг. Игры и упражнения, М., 1988.
11. *Петров Н.* Самовнушение в древности и сегодня. - М., 1986.
12. *Платонов К.К.* Слово как физиологический и лечебный фактор. - М., 1962.
13. *Семинар с доктором медицины Милтоном Г. Эриксоном:* (Уроки гипноза) / Редакция и коммент. Дж. К. Зейга. – М.: Независимая фирма «Класс», 1994.
14. *Слободяник А.П.* Психотерапия, внушение, гипноз. - Киев, 1982.
15. *Токарский А.А.* Терапевтическое применение гипнотизма. - М., 1890.
16. *Форель А.* Гипнотизм, внушение и психотерапия. - Л., 1928.
17. *Хейвенс Р. А.* Мудрость Милтона Эриксона: Учебное пособие по специальности «Психотерапия» / Рональд А. Хейвенс; пер. с англ. А. С. Ригина под ред. М. Р. Гинзбурга. – М.: Класс, 1999.
18. *Хейли Дж.* О Милтоне Эриконе / Джей Хейли; пер. с англ. В. М. Саринной, Ю. А. Худокон. – М.: Независимая фирма «Класс», 1998.
19. *Хейли Дж.* Необычная психотерапия: Психотерапевтические техники Милтона Эриксона. - СПб., 1995.
20. *Шульц И. Г.* Аутогенная тренировка. М., 1985.

21. **Эриксон М. Г.** Мой голос останется с вами: Обучающие истории [психолога и гипнотизера] Милтона Эриксона = My voice will go with you / [Пер. с англ.]; авт. предисл. Л. Хоффман; изд. и коммент. С. Розена. – СПб.: Петербург-XXI век, 1995.
22. **Эриксон М. Г.** Человек из февраля: Гипнотерапия и развитие самосознания личности / Милтон Г. Эриксон, Эрнест Л. Росси; пер. с англ. Е. Л. Длугач. – М.: Независимая фирма «Класс», 1995.
23. **Эриксон М.** Гипнотические реальности: Наведение клинического гипноза и формы косвенного внушения / Милтон Эриксон, Эрнест Росси, Шейла Росси; пер. с англ. М. А. Якушиной под ред. М. Р. Гинзбурга. – М.: Класс, 2000.
24. **Эриксон М.** Стратегия психотерапии = Strategy of the Psychotherapy: Избранные работы / [Авторизов. пер. с англ. и ред. Шлионский Л. М.] – СПб.: Речь, 2002.
25. **Эриксон М.** Семинар с доктором медицины Милтоном Г. Эриксоном: (Уроки гипноза) = Teaching Seminar with Milton H. Erikson, M.D. / Ред. и коммент. Джеффри К. Зейга; Пер. с англ. Т. К. Кругловой. – М.: Класс, 2003.

Трансакційний аналіз

1. **Берн Э.** Групповая психотерапия. / Пер. с англ. А.Калмыкова, Е.Калмыковой, В.Калиненко. – М.: Академический Проект, 2000г. – 464с.
2. **Берн Э.** Игры, в которые играют люди: психология человеческих отношений. Люди, которые играют в игры: Что вы говорите после того, как сказали «Здравствуйте»? / Пер. с англ. под ред. Н.Бурыгиной, Р.Кучкаровой. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2001г. – 640с.
3. **Берн Э.** Люди, которые играют в игры. Психология человеческой судьбы. / Пер. А. А. Грузберга – Екатеринбург: ЛИТУР, 1999; Терминологическая правка В. Данченка – К.: PSYLIB, 2004.
4. **Берн Э.** Секс в человеческой любви. / Пер. с англ. М.П.Папуша. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2001г. – 384с.
5. **Берн Э.** Трансакционный анализ и психотерапия. - СПб, 1994.
6. **Берн Э.** Трансактный анализ в психотерапии: Системная, индивидуальная и социальная психиатрия. / Пер. с англ. А.Калмыкова, В.Калиненко. – М.: Академический Проект, 2001г. – 320с.

Інші напрямки психотерапії

1. **Баркер Ф.** Использование метафор в психотерапии. - Воронеж: НПО Модэк, 1995.
2. **Блазер А., Хайм Э., Рингер Х., Томмен М.** Проблемно-ориентированная психотерапия. Интегративный подход. - М., 1998.
3. **Бурно М. Е.** Терапия творческим самовыражением. - М., 1989.
4. **Васильева А.В.** Рационально-эмоционально-поведенческая терапия в лечении пограничных расстройств. - СПб.; Иваново, 2000.
5. **Гулдинг М., Гулдинг Р.** Психотерапия нового решения. Теория и практика. - М., 1997.
6. **Завьялов В.Ю.** Музыкальная релаксационная терапия. Практическое руководство. - Новосибирск, 1995.
7. **Каплан Х.С.** Сексуальная терапия. Иллюстрированное руководство. М.: Независимая фирма «Класс», 1994. 160 с., илл.
8. **Лазарус А.** Краткосрочная мультимодальная психотерапия. - СПб.: Речь, 2001. - 256 с.
9. **Миллс Д., Кроули Р.** Терапевтические метафоры для детей и «внутреннего ребенка». - М.: Класс, 1996.
10. **Минутко В.Л.** Рациональная психотерапия. - СПб.; Иваново, 2000.
11. **Старшенбаум Г. В.** Суицидология и кризисная психотерапия. - М. «Когито-Центр», 2005. 376 с. (Клиническая психология).
12. **Фаррели Ф., Брандсма Дж.** Провокационная терапия. - Екатеринбург, 1996.
13. **Франкл В.** Человек в поисках смысла. - М., 1990.
14. **Франкл В.** Теория и терапия неврозов. Введение в логотерапию и экзистенциальный анализ.
15. **Шапиро Ф.** Психотерапия эмоциональных травм с помощью движений глаз. - М., 1998.

16. *Эволюция психотерапии*. Том 4. "Иные голоса" М.: Независимая фирма "Класс", 1998. 320 с. (Библиотека психологии и психотерапии).
17. *Эрхардт У.* Хорошие девочки отправляются на небеса, а плохие - куда захотят, или Почему послушание не приносит счастья. М.: Независимая фирма "Класс", 2003. 176 с. (Библиотека психологии и психотерапии).

15. Інформаційні ресурси

Адреси бібліотек:

1. Наукова бібліотека Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника – Шевченка 57, 1 поверх Гуманітарного корпусу.
2. Бібліотека філософських, психологічних, релігієзнавчих дисциплін - Шевченка 57, 5 поверх Гуманітарного корпусу, філософський факультет.

Інтернет ресурси:

1. <http://lib.pu.if.ua>. - Сайт наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника.
2. <http://www.pu.if.ua/depart/PedagogicalPsychology/ua/4228/> - кафедра педагогічної та вікової психології.
3. <http://www.nbuv.gov.ua/> - Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
4. <http://hklib.npu.edu.ua/> - Наукова бібліотека національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова.
5. <http://www.koob.ru/> - електронна бібліотека «Куб».
6. <http://pro.fpko.ru/post-name/286/> - федерація психологів-консультантів онлайн.
7. <http://upsihologa.com.ua/> - портал професійних психологів України «У психолога».